

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 143/2024-27

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu (sudca spravodajca) a sudcov Ladislava Duditša a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej advokátom JUDr. Jozefom Chmurom, Zvonárska 8, Košice, proti postupu Okresného súdu Poprad v konaní vedenom pod sp. zn. KK-2C/1/2018 takto

r o z h o d o l :

- Postupom Okresného súdu Poprad v konaní vedenom pod sp. zn. KK-2C/1/2018 **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
- Okresnému súdu Poprad **p r i k a z u j e**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. KK-2C/1/2018 konal bez zbytočných prietáhov.
- Sťažovateľke **p r i z n á v a** finančné zadosťučinenie v sume **800 eur**, ktoré jej **j e** Okresný súd Poprad **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
- Okresný súd Poprad **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľke trovy konania v sume **222,43 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
- Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

- Ústavný súd uznesením č. k. IV. ÚS 143/2024-10 z 20. marca 2024 prijal na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť sťažovateľky vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie

veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Poprad (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. KK-2C/1/2018.

2. Sťažovateľka vystupuje v procesnom postavení žalovanej v 27. rade v spore o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam špecifikovaným v žalobe podanej okresnému súdu v januári 2008.

3. V priebehu roku 2008 bola vec pridelená postupne trom sudcom z dôvodu personálnych zmien na okresnom súde. V priebehu roka 2009 okresný súd odstraňoval vady žaloby a rozhodoval o zmenách v okruhu žalovaných, ktorých v novembri 2010 vyzval na vyjadrenie k žalobe a zvolenie spoločného zástupcu. Prvé pojednávanie nariadené na december 2010 bolo odročené na február 2011 na žiadosť viacerých žalovaných. Pojednávania vo februári a máji 2011 boli odročené bez prejednanja veci. V priebehu rokov 2012 a 2013 súd vykonával úkony súvisiace so zmenou či rozšírením okruhu žalovaných a zabezpečením listinných dôkazov. Ďalšie pojednávanie, na ktorom bola vec prejednaná, sa uskutočnilo v septembri 2014. Tomu predchádzalo zrušenie troch pojednávanií nariadených v roku 2014, pričom dve boli zrušené na žiadosť advokáta žalobcu. Ďalšie pojednávanie nariadené na november 2014 bolo odročené pre chorobu advokáta žalobcu. V roku 2015 bolo nariadených sedem pojednávanií, z ktorých šesť bolo zrušených na žiadosti advokátov žalobcu a žalovaných. V roku 2016 boli nariadené štyri pojednávania, pričom posledné z nich v júni 2016 bolo odročené pre námietku zaujatosti sudcu.

4. Uznesením Krajského súdu v Prešove z januára 2017 bola vec z dôvodu vylúčenia všetkých sudcov okresného súdu prikázaná Okresnému súdu Svidník. Ďalším uznesením krajského súdu z novembra 2017 bola vec na návrh žalobcu z dôvodu vhodnosti prikázaná Okresnému súdu Kežmarok. Tam bola postupne pridelená viacerým sudcom z dôvodu ich vylúčenia pre ich vzťah k jednej zo žalovaných (sudkyňa Okresného súdu Kežmarok) a ukončenie funkcie sudcu. Až v júli 2019 bola vec pridelená sudcovi, ktorý vo veci konal a nariadil pojednávanie na október 2020. To však bolo zrušené, pretože spis sa z dôvodu ústavnej sťažnosti jedného zo žalovaných nachádzal na ústavnom súde. Ďalšie pojednávanie nariadené na december 2020 bolo pre pandémiu odročené na marec 2021. I to však bolo z rovnakého dôvodu odročené na jún 2021, keď sa pojednávanie uskutočnilo, no bolo odročené na neurčito. Advokát sťažovateľa v júli 2021 navrhol konanie prerušiť a iniciovať konanie o súlade právnych predpisov na ústavnom súde. Z dôvodu preloženia sudcu bola vec pridelená v januári 2022 inému sudcovi.

5. V septembri 2022 osoba vystupujúca ako štatutár žalobcu podala späťvzatie žaloby, ktoré však namietal žalobca prostredníctvom (novozvoleného) právneho zástupcu. Okresný súd v januári 2023 vyzval žalovaných, aby sa vyjadrili, či súhlasia so zastavením konania. V marci a auguste 2023 sudca, ktorému bola vec pridelená, oznámil skutočnosti zakladajúce jeho vylúčenie, pričom rozhodnutiami predsedu okresného súdu z apríla a zo septembra 2023 bolo rozhodnuté, že vylúčený nie je. S ohľadom na účinnosť novely zákona č. 371/2004 Z. z. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky a o zmene zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov bola vec od 1. júna 2023 vedená opäť okresným súdom, pracoviskom Kežmarok. Okresný súd na 24. október 2023 nariadil výsluch osoby vystupujúcej za žalobcu,

no tento výsluch bol z dôvodu mimosúdnych rokovaní zrušený. Pojednávanie nariadené na 30. november 2023 bolo pre účely mimosúdnych rokovaní odročené na 15. február 2024. Strany sporu následne oboznámili okresný súd s priebehom mimosúdnych rokovaní a požiadali o poskytnutie dlhšej lehoty na mimosúdne rokovania, preto okresný súd stanovil nový termín pojednávania na 25. apríl 2024.

II.

Argumentácia sťažovateľky

6. Sťažovateľka namieta celkovú dĺžku konania, ktoré trvá 16 rokov, pričom dosiaľ nebolo vydané žiadne právoplatné rozhodnutie a vo veci nie je vykonávané žiadne dokazovanie. Tento stav je podľa sťažovateľky zapríčinený neefektívnym postupom, resp. nekonaním všetkých troch okresných súdov, pričom každý z nich ho spôsobil rôznou mierou. Na tom nemení nič ani veľký okruh žalovaných, pretože procesné predpisy umožňovali riešiť uvedenú situáciu efektívnejšie.

7. Sťažovateľka poukázala na nález sp. zn. IV. ÚS 291/2020 z 2. decembra 2020, v ktorom ústavný súd rozhodoval o inej ústavnej sťažnosti inej strany sporu a dospel k záveru, že napadnuté konanie je právne a fakticky zložitá, čo sa odrazilo na hodnotení postupu predovšetkým okresného súdu. Napriek tomu podľa sťažovateľky dĺžka napadnutého konania tohto vlastníckeho sporu negatívne dopadá na všetkých žalovaných, pretože už len samotnú existenciu sporu vnímajú ako skrivodlivosť.

8. Okresný súd mal teda podľa sťažovateľky v dobe od roku 2008 do roku 2016, keď vec prejednával, postupovať efektívnejšie, aby v závere dospel k objektívnemu zisteniu skutkového stavu, tento správne právne vyhodnotil a vec bez zbytočných prietáhov rozhodol.

III.

Vyjadrenie okresného súdu

9. Predseda okresného súdu vo svojom podaní z 5. apríla 2024 uviedol podrobnú chronológiu úkonov a poukázal na právnu a skutkovú zložitú veci spôsobenú najmä vysokým počtom subjektov vystupujúcich na strane žalovaných (332 osôb), a teda potrebu častého riešenia zmien okruhu strán sporu. Z tohto dôvodu bolo viacero pojednávanií alebo úkonov súdu odročených pre zdravotný stav či kolízie pojednávanií právnych zástupcov. Vo vzťahu k otázke právnej zložitosti konšatoval (poukazujúc na vyjadrenie zákonného sudcu), že konanie nepatrí medzi štandardnú agendu všeobecných súdov, a to vzhľadom na zásadnú zmenu právnej úpravy týkajúcej sa členov pozemkových spoločenstiev (konanie za členov spoločenstva). V priebehu napadnutého konania došlo dvakrát k zmene súdov a početným zmenám sudcov, keďže zákonný sudca, ktorý aktuálne vec prejednáva, je už v poradí desiatym. V neposlednom rade dĺžku konania ovplyvnila aj pandemická situácia v rokoch 2020 až 2021. Poukázal aj na to, že sťažovateľka nepodala sťažnosť predsedovi súdu na prietahy a nedomáhala sa odstránenia zistených nedostatkov. Požadovanú výšku finančného zadosťučinenia považuje za neprimeranú, a to s prihliadnutím na predmet sporu a veľkosť spoluvlastníckeho podielu sťažovateľky.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

10. Ústavný súd v zmysle § 58 ods. 3 prvej vety zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že na základe podaní účastníkov a spisu predloženého ústavnému súdu je zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

11. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, ktoré je garantované v čl. 48 ods. 2 ústavy, osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (m. m. II. ÚS 55/98, I. ÚS 28/01, I. ÚS 132/03, I. ÚS 65/04).

12. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavnej sťažnosti namietajúcej porušenie už citovaných práv vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04, III. ÚS 154/06, II. ÚS 118/2019).

13. K vzniku zbytočných prietáhov v konaní pred všeobecným súdom môže pritom dôjsť nielen jeho nečinnosťou, ale aj jeho neefektívnou, resp. nesústredenou činnosťou (m. m. IV. ÚS 22/02, IV. ÚS 380/08, III. ÚS 103/09, I. ÚS 7/2011).

14. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07).

15. Pri posudzovaní prvého kritéria, a to zložitosti veci, predmetom napadnutého konania je určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, čo je bežnou agendou všeobecných súdov. Procesná zložitosť vyplýva z vysokého počtu žalovaných, ktorých zastupuje viacero advokátov. K predĺženiu konania prispela i potreba opakovane rozhodovať o námietkach zaujatosti sudcov, pretože žalovanou sa stala sudkyňa okresného súdu. Procesnou komplikáciou bola i otázka spôsobilosti žalovaného pozemkového spoločenstva konať za jeho členov a aplikácia právnej úpravy, ktorá sa v priebehu konania zmenila.

16. Druhým kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v napadnutom konaní došlo k zbytočným prietahom, bolo správanie sťažovateľky ako strany napadnutého konania. V správaní sťažovateľky neboli zistené žiadne skutočnosti, ktoré by vplývali na dĺžku konania. Význam

konania pre sťažovateľku je daný záujmom na nastolení právnej istoty týkajúcej sa vlastníctva jej spoluvlastníckeho podielu na nehnuteľnostiach.

17. Tretím hodnotiacim kritériom je postup okresného súdu v napadnutom konaní. Napadnuté konanie začalo v januári 2008, avšak prvé pojednávanie okresný súd nariadil na 7. december 2010, teda takmer po troch rokoch od podania žaloby. Pojednávanie bolo bez akéhokoľvek prejednávania odročené, pričom riadne meritórne pojednávanie sa konalo až 26. septembra 2014, teda po vyše šiestich rokoch od podania žaloby. Z doteraz nariadeného množstva pojednávaní došlo k prejednaniu veci len na niektorých z nich, čo bolo spôsobené nekritickou akceptáciou návrhov advokátov strán na odročenie pojednávania. Najvýraznejšie k predĺženiu konania prispeli časté zmeny súdov a sudcov, ktorým bola vec pridelená.

18. Napadnuté konanie tak trvá už šesťnásť rokov bez toho, aby bolo vo veci rozhodnuté. Doterajší postup súdu nesmeruje k rozhodnutiu o podanej žalobe a nastoleniu právnej istoty sťažovateľky. Vzhľadom na nepochybne vysoký počet žalovaných súd svoju činnosť zamerlal na rozhodovanie o zmenách na strane žalovaných. Konanie trvajúce na jednom stupni šesťnásť rokov bez meritórneho rozhodnutia, keď súd stále rieši len procesné otázky okruhu žalovaných, nemožno ani pri ich vysokom počte považovať za ústavne udržateľné. Je na okresnom súde zabezpečiť taký procesný postup, ktorý aj pri sťažených podmienkach čo najskôr odstráni stav právnej neistoty.

19. Pokiaľ okresný súd vo vyjadrení argumentuje tým, že sťažovateľka nepodala sťažnosť predsedovi súdu podľa zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdoch“), nemožno tejto námietke priznať relevanciu. Z judikatúry ESLP [rozsudky ESLP vo veciach Ištván a Ištvánová proti Slovenskej republike z 12. 6. 2012, Komanický (č. 6) proti Slovenskej republike z 12. 6. 2012, Bednár proti Slovenskej republike z 8. 10. 2013, Klinovská proti Slovenskej republike z 8. 10. 2013, Csákó proti Slovenskej republike z 25. 6. 2013, Sika (č. 7) proti Slovenskej republike z 25. 6. 2013, Untermayer proti Slovenskej republike z 9. 7. 2013] vyplýva, že sťažnosť predsedovi okresného súdu podľa § 62 a nasl. zákona o súdoch nemožno považovať za efektívny právny prostriedok nápravy porušenia práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru. Okrem toho právo strany v spore na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je previazané s povinnosťou, nie oprávnením príslušného všeobecného súdu a v konkrétnej veci konajúceho sudcu zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa strana sporu obrátila na všeobecný súd so žalobou alebo proti nej bola žaloba podaná. Navyše vzhľadom na zjavne neprimeranú dĺžku napadnutého konania by bolo trvanie na podaní sťažnosti predsedovi súdu v rozpore s materiálnou ochranou práv sťažovateľky.

20. Zistené skutočnosti sú postačujúce na vyvodenie konečného záveru, že celková dĺžka napadnutého konania je z ústavného hľadiska celkom zjavne neakceptovateľná. Svojím postupom tak okresný súd prispel k dĺžke napadnutého konania v takom rozsahu, že došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a preto rozhodol ústavný súd tak, ako to je uvedené v bode 1 výroku nálezu.

V.

Prikázanie vo veci konať a priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

21. Podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal.

22. Vzhľadom na skutočnosť, že ústavný súd v napadnutom súdnom konaní zistil porušenie označeného základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru okresným súdom, pričom konanie stále nie je právoplatne skončené, prikázal okresnému súdu konať vo veci bez zbytočných prietahov (bod 2 výroku nálezu).

23. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany (IV. ÚS 210/04, tiež judikatúra ESĽP, a to rozsudok z 19. 1. 2010 vo veci Zongorová proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 28923/06 a rozsudok ESĽP zo 7. 7. 2009 vo veci Ďurech a ďalší proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 42561/04). Tak to je aj v prípade sťažovateľky, ktorá žiada finančné zadosťučinenie vo výške 10 000 eur. Rozhodujúcim faktorom pri zistení porušenia označených práv sťažovateľky bol prietahový postup okresného súdu. Osobitne však ústavný súd vzal do úvahy posúdenie povahy sporu, keď sťažovateľka je jednou zo žalovaných v konaní s množstvom účastníkov (aktuálne 332, vychádzajúc z predloženého súdneho spisu a vyjadrenia predsedu okresného súdu), čo zvyšuje aj samotnou sťažovateľkou reflektovanú obťažnosť konania (bod 7 tohto odôvodnenia) umocnenú procesným disponovaním vecou (bod 4 tohto odôvodnenia) vyvolaným personálnymi súvislosťami podmieňujúcimi vylúčenie sudcov, ako aj pandemickú situáciu v priebehu konania (bod 9 tohto odôvodnenia). To sprostredkovane zmierňuje aj mieru možnosti zaťaženia finálne zodpovedajúceho súdu primeraným finančným zadosťučinením. Zohľadňujúc uvedené, doplnil ústavný súd ochranu aj o finančné zadosťučinenie, limitujúc jeho výšku na 800 eur (bod 3 výroku nálezu); návrhu na priznanie vyššej sumy nevyhovel výrokom 5 nálezu.

VI.

Trovy konania

24. Ústavný súd napokon rozhodol aj o náhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku jej právneho zastúpenia.

25. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľky ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov [ďalej len „vyhláška“; § 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13 ods. 2 a § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky]. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2024 vo výške 343,25 eur po znížení o 50 % pri zastupovaní dvoch alebo viacerých sťažovateľov (vzhľadom na zastúpenie viacerých sťažovateľov pri osobitne podaných identických ústavných sťažnostiach vo veciach sp. zn. III. ÚS 673/2023, II. ÚS 29/2024, II. ÚS 87/2024) je v sume 171,63 eur a hodnota režijného paušálu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky predstavuje sumu 13,73 eur. Sťažovateľke vznikol nárok na náhradu

trov konania za jeden úkon právnej služby (podanie ústavnej sťažnosti ústavnému súdu). Trovy právneho zastúpenia, keďže advokát je aj platcom dane z pridanej hodnoty, sa v danom prípade podľa § 18 ods. 3 vyhlášky zvyšujú o 20 %. Výsledná suma, ktorú ústavný súd priznal sťažovateľke ako náhradu trov právneho zastúpenia, predstavuje sumu 222,43 eur (bod 4 výroku nálezu). Vzhľadom na skutočnosť, že právny zástupca sťažovateľky zastupuje v napadnutom konaní viacerých žalovaných a ústavnému súdu postupne podáva obsahovo identické ústavné sťažnosti v mene každého žalovaného zvlášť, ústavný súd nevidel dôvod na priznanie nároku na náhradu trov konania za prevzatie a prípravu právneho zastúpenia (II. ÚS 29/2024).

26. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

27. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. apríla 2024

Libor Duľa
predseda senátu